

УДК 005.21:336.531.2

Добриніна Л.В.
викладач кафедри фінансового менеджменту
та фондового ринку
Одеського національного економічного університету

ЕТАПИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

STAGES OF IMPLEMENTATION OF INVESTMENT STRATEGIES AT THE ENTERPRISE

АНОТАЦІЯ

Розроблення інвестиційної стратегії підприємства знаходить подальшу конкретизацію в процесі побудови тактики стратегічного управління, зокрема шляхом формування інвестиційного портфелю підприємства. В основі інвестиційної діяльності лежить процес постійного перетворення інвестицій, тобто їх кругообіг. Кругообігу інвестицій на різних господарських суб'єктах притаманні нерівномірність, різна тривалість, що зумовлює необхідність поширення інвестиційного процесу за межі одного підприємства та спонукає до формування на базі окремих кругообігів єдиної інвестиційної системи. Для того щоб реалізувати прогресивні напрями інвестиційної стратегії та досягти її ефективності, необхідно нарощувати та сприяти розвитку інтелектуального персоналу, який займається інвестиційною діяльністю, трансформувати існуючий нині господарський механізм і створити новий на засадах використання світових досягнень науково-технічного прогресу. Це є життєво необхідним завданням для того, щоб вижити у складній економічній ситуації та досягти значного рівня конкурентоспроможності. Вибір стратегії та її реалізація є основним змістом стратегічного управління інвестиційним середовищем. Причому всі суб'єкти економічних відносин, що здійснюють діяльність в інвестиційному середовищі, розробляють стратегію свого розвитку відповідно до конкретної ситуації, в якій вони знаходяться, з урахуванням принципів оптимального співвідношення між доходністю та ризиком, швидкого реагування на зовнішні та внутрішні зміни.

Ключові слова: підприємство, фінансовий ринок, інвестиційні стратегії, інвестор, привабливість.

АННОТАЦИЯ

Разработка инвестиционной стратегии предприятия находит дальнейшую конкретизацию в процессе построения тактики стратегического управления, в частности путем формирования инвестиционного портфеля предприятия. В основе инвестиционной деятельности лежит процесс постоянного преобразования инвестиций, то есть их кругооборот. Кругооборота инвестиций на различных хозяйственных субъектах присущи неравномерность, разная продолжительность, что вызывает необходимость распространения инвестиционного процесса за пределы одного предприятия и побуждает к формированию на базе отдельных кругооборотов единой инвестиционной системы. Для того чтобы реализовать прогрессивные направления инвестиционной стратегии и достичь ее эффективности, необходимо наращивать и способствовать развитию интеллектуального персонала, занимается инвестиционной деятельностью, трансформировать существующий ныне хозяйственный механизм и создать новый на основе использования мировых достижений научно-технического прогресса. Это жизненно необходимая задача для того, чтобы выжить в сложной экономической ситуации и достичь значительного уровня конкурентоспособности. Выбор стратегии и ее реализация является основным содержанием стратегического управления инвестиционной средой. Причем все субъекты экономических отношений, осуществляющих деятельность в инвестиционной среде, разрабатывают стратегию своего развития в соответствии с конкретной ситуацией, в которой они находятся, с учетом принципов оптимального соотношения между доходно-

стью и риском, быстрого реагирования на внешние и внутренние изменения.

Ключевые слова: предприятие, финансовый рынок, инвестиционные стратегии, инвестор, привлекательность.

ANNOTATION

Development of the investment strategy of the company finds further specification in the process of constructing strategic management tactics, in particular by forming an investment portfolio of the enterprise. At the heart of investment activity is the process of constant conversion of investments, ie, their circulation. Circulation of investments in various economic entities is characterized by unevenness, different duration, which necessitates the expansion of the investment process beyond one enterprise and encourages the formation on the basis of individual cycles of a single investment system. In order to realize the progressive directions of the investment strategy and to achieve its efficiency, it is necessary to increase and promote the development of intellectual personnel engaged in investment activity, transform the existing economic mechanism and create a new one based on the use of world achievements of scientific and technological progress. This is a vital task in order to survive in a difficult economic situation and achieve a high level of competitiveness. The choice of strategy and its implementation are the main content of the strategic management of the investment environment. Moreover, all subjects of economic relations, carrying out activities in the investment environment, develop a strategy for their development in accordance with the specific situation in which they are based on the principles of optimal correlation between profitability and risk, rapid response to external and internal changes. The article is based on questions, related with science-theoretical positions development, creation and studying methodical and practical recommendations about the formation of the enterprises investment strategy. The structure of enterprises investment strategy development also was specified in the article.

Key words: enterprise, financial market, investment strategies, investor, attractiveness.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток наукової думки з питань здійснення та ефективності інвестиційної діяльності свідчить про зростання актуальності проблем, пов'язаних з інвестуванням, постійним науковим пошуком управлінських механізмів і моделей, що забезпечать ефективний результат від протікання інвестиційних процесів і розвиток підприємств, галузей та економіки країни загалом. Проблема управління інвестиційною діяльністю багато уваги приділялося як зарубіжними, так і вітчизняними вченими-економістами.

Виходячи з того, що темпи змін, що відбуваються в українській економіці, потребують постійного коригування інвестиційної діяль-

ності підприємства як програм та дій, зростання ролі інвестиційної стратегії як важливого і самостійного елемента загальної стратегії вимагає постійного дослідження. До того ж під час прийняття рішень в управлінні інвестиційною діяльністю підприємств виникають проблеми, для вирішення яких необхідне розроблення методичних основ упровадження ефективності прийнятої інвестиційної стратегії підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Дослідження проблем інвестиційної діяльності та прийняття інвестиційних рішень приділено достатньо уваги з боку як іноземних, так і вітчизняних науковців. Теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти формування та реалізації інвестиційної стратегії різних інституційних одиниць економіки знайшли своє відображення у працях таких учених-економістів, як: І.О. Бланк, А.В. Василенко, Т.В. Майорова, А.А. Пересада, О.А. Соловійова, О.М. Тридід, А.В. Череп, С.В. Черкасова та ін. [1–5]. Аналіз наявних підходів до обґрунтування інвестиційної стратегії показав, що серед учених немає єдності думок щодо змісту та послідовності етапів процесу її формування та реалізації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Для вирішення завдань ефективного управління інвестиційною діяльністю підприємств дослідимо зміст та послідовність етапів упровадження інвестиційних стратегій на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інвестиційна стратегія – це комплекс взаємопов'язаних довгострокових цілей і завдань у сфері реального і фінансового інвестування, найбільш принципових установок і намірів у сфері капіталовкладень та вкладень у фінансові активи, розвитку виробництва, формування оптимальної структури напрямів інвестування та джерел їх фінансування, а також сукупність дій та їх досягнення. У загальному виді інвестиційна стратегія реалізується у розробленні плану та програми здійснення інвестиційної діяльності виходячи із ситуації, що склалася на даному етапі розвитку підприємства.

Основними складниками інвестиційної стратегії підприємства є:

- цілі та завдання інвестиційної стратегії;
- обсяг ресурсів, необхідних для реалізації стратегії, та джерела їх формування;
- система управління інвестиційною стратегією.

У процесі формування інвестиційної стратегії йде великий пошук і оцінка альтернативних варіантів інвестиційних рішень, що найповніше відповідають завданням підприємства. Інвестиційна стратегія не є незмінною, вона повинна періодично переглядатися і уточнюватися залежно від зміни зовнішніх економічних умов та нових можливостей росту підприємства. Інвестиційна стратегія завжди повинна відповідати таким цілям:

- максимізації прибутку від інвестиційної діяльності;
- мінімізації інвестиційних ризиків;
- забезпеченню поліпшення стану підприємства за рахунок ефективної інвестиційної діяльності [1].

Доцільність конкретної інвестиційної стратегії визначається з урахуванням таких вимог:

- забезпеченість фінансовими ресурсами, які можуть бути спрямовані на інвестиції;
- чітка прогнозованість термінів досягнення поставленої стратегічної цілі;
- узгодженість результатів і реальних витрат на їх досягнення;
- оптимальність співвідношення очікуваної прибутковості та можливих ризиків і невизначеності під час реалізації стратегії;
- узгодженість стратегії із зовнішніми умовами функціонування підприємства.

Отже, оптимальна інвестиційна стратегія повинна відповідати таким критеріям:

- узгодженість та взаємозв'язок стратегічних цілей, завдань і програм;
- низька чутливість стратегії до змін у зовнішньому середовищі (можливість максимального визначити чутливість до змін);
- оптимальний часовий інтервал реалізації стратегії;
- прийнятний рівень інвестиційних і фінансових ризиків;
- повне ресурсне та організаційне забезпечення стратегії.

Процес розроблення інвестиційної стратегії є найважливішим складником загальної системи стратегічного вибору підприємства. Цей процес складається з певної кількості послідовних етапів, які в підсумку повинні призводити до намічених економічних результатів. Кожен автор по-своєму визначає етапи розроблення інвестиційної стратегії.

Виходячи з даного твердження, під час розроблення інвестиційної стратегії, на наше переконання, необхідно дотримуватися такої етапності:

Етап 1. Дослідження чинників впливу зовнішнього та внутрішнього інвестиційного середовища. На нашу думку, розроблення інвестиційної стратегії є трудомістким, високоаналітичним процесом формування та використання інвестиційного потенціалу підприємств як учасників фінансового ринку, що потребує врахування великої кількості чинників впливу на інвестиційну діяльність та взаємозв'язок між ними, яке забезпечить пристосування підприємства до потенційних змін зовнішнього інвестиційного середовища, а отже, й уможливить здійснення прогнозування цих змін та їх включення у свою інвестиційну стратегію. У результаті цього уможлиплюється розроблення альтернативних напрямів інвестування найбільш доцільних в тих чи інших умовах.

Етап 2. Визначення стратегічних цілей інвестиційної діяльності. Відзначимо, що фінансове інвестування на фінансовому ринку загалом

може здійснюватися у таких формах: вкладання грошових коштів у цінні папери; вкладання в доходні види фінансових інструментів. У зв'язку із цим вибір стратегічних цілей здійснення інвестиційної діяльності підприємств як учасників фінансового ринку, на нашу думку, повинен базуватися на забезпеченні збільшення доходу від інвестиційної діяльності за припустимого рівня ризику інвестиційних вкладень. Основними цілями інвестиційної діяльності підприємств на фінансовому ринку можуть бути: отримання доходу у вигляді дивідендів, відсотків; збереження капіталу; підвищення грошового потоку; приріст капіталу, який є результатом зростання ринкової вартості підприємства; отримання поточних доходів та приріст капіталу.

Етап 3. Визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії підприємств як учасників фінансового ринку. Початковим етапом розроблення інвестиційної стратегії підприємств на фінансовому ринку виступає конкретизація періоду її реалізації. Звичайно, першочерговим, отже, головним, орієнтиром визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії є тривалість означеного періоду загальної стратегії розвитку підприємства, адже інвестиційна стратегія характеризується чіткою підпорядкованістю щодо загальної стратегії, тому тривалість її реалізації не може виходити за визначені межі періоду стратегічного планування. Однак, окрім зазначеного головного орієнтиру, на тривалість реалізації інвестиційної стратегії значною мірою також впливає ступінь передбачуваності розвитку економіки держави загалом та фінансового ринку зокрема. Так, світовий практичний досвід країн із розвинутою ринковою економікою свідчить про те, що в умовах стабільного функціонування фінансового ринку, високого рівня його організованості та розвиненості інвестиційна стратегія може розроблятися на період від 10 до 15 років. Що ж стосується інвестиційної стратегії підприємств, які користуються вітчизняним фінансовим ринком, відзначається не тільки високим рівнем нестабільності, а й великою непередбачуваністю, логічним є окреслення періоду її реалізації не в довгостроковому, а середньостроковому аспекті, тобто в межах одного-трьох років. Але враховуючи сучасну ситуацію і короткострокові періоди до одного року.

Етап 4. Формування сукупності альтернативних інвестиційних стратегій. Зазначимо, що перш ніж вибрати конкретну інвестиційну стратегію, необхідними є формування певної сукупності альтернативних стратегій здійснення інвестиційної діяльності підприємств на фінансовому ринку та аналіз доцільності застосування кожної з них за певних умов. Нам імпує думка Г.Р. Бікулова щодо основних вимог до формування сукупності альтернативних інвестиційних стратегій, які включають: орієнтацію на досягнення реальних взаємопов'язаних цілей; ясність змісту та розуміння необхідності

застосування певного набору (системи) стратегій; ієрархічний характер; орієнтацію на можливість деякої компенсації взаємопов'язаних одна з одною стратегій; надійність, що передбачає всебічну обґрунтованість, зваженість; відображення всіх процесів діяльності учасників фінансового ринку та їх взаємозв'язку; гнучкість і динамічність стратегічного набору, тобто врахування змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі; баланс рівноваги між прибутковими та витратними стратегіями, основними та компенсаційними, резервними [1].

Таким чином, альтернативні стратегії, маючи однакову цілеспрямованість, усе ж пропонують різні напрями та можливості досягнення стратегічної цілі. Формування альтернативних стратегій підвищує ефективність діяльності підприємства на фінансовому ринку, а обґрунтований вибір конкретної інвестиційної стратегії дає змогу уникнути додаткових ризиків у процесі реалізації даної стратегії.

Етап 5. Вибір напрямів реалізації інвестиційної стратегії. На нашу думку, даний етап доречно деталізувати за такими двома етапними кроками, як:

- оцінка рівня якості формування інвестиційного потенціалу;
- конкретизація стратегічного напрямку інвестиційної діяльності підприємства на фінансовому ринку.

Так, підприємства, що досягли достатнього рівня якості формування їх інвестиційного потенціалу, тобто мають потенційну можливість здійснення інвестиційної діяльності загалом, спроможні здійснювати вибір конкретного стратегічного інвестиційного напрямку, а саме: отримання стабільного доходу; приріст капіталу; отримання поточних доходів та приріст капіталу. Визначальним чинником вибору першого напрямку інвестиційної стратегії є стабільність доходу, тому даний напрям лежить в основі консервативної інвестиційної стратегії, яка передбачає інвестування коштів в активи з фіксованою прибутковістю на протязі тривалого проміжку часу за мінімальних ризиків, високої надійності та ліквідності інвестицій.

Орієнтуючись на другий напрям інвестиційної стратегії, тобто на приріст капіталу, підприємство як учасник фінансового ринку бере до уваги стабільність зростання вартості інвестиційних активів, а їхня прибутковість розглядається як чинник, що визначає вартість активів. Такі напрями інвестиційної стратегії можуть поєднуватися, приймаючи різні форми, що потенційно уможлиблює підсилення їхніх переваг і нівелювання певною мірою їхніх недоліків. Отже, загалом, на цьому етапі відбувається безпосереднє здійснення стратегічних дій, прийняття управлінських рішень щодо здійснення інвестиційної діяльності на фінансовому ринку, що супроводжується розробленням планів, програм з указівкою цілей, заходів щодо їх досягнення, термінів, ресурсів і відповідальних осіб.

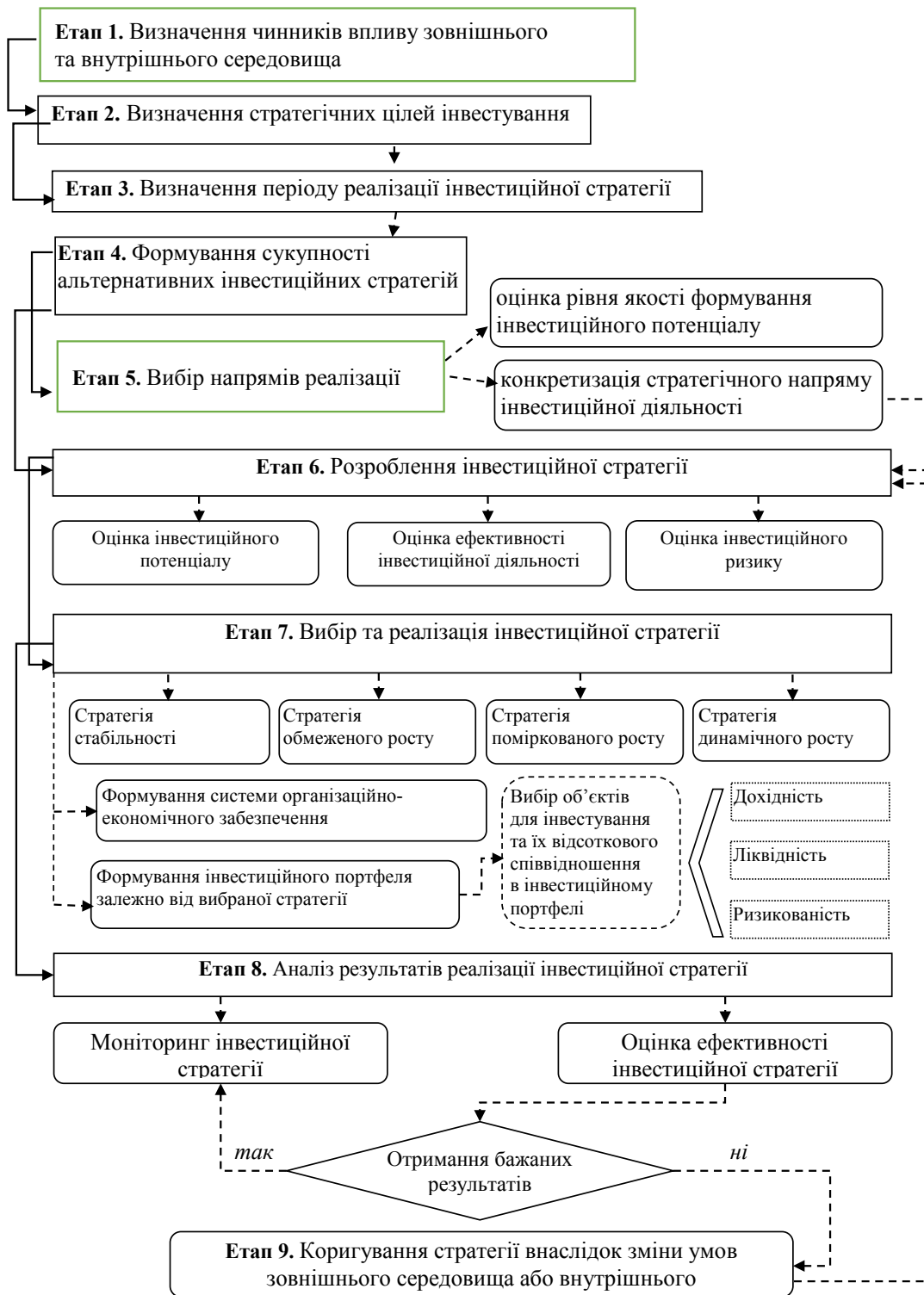

Рис. 1. Етапи впровадження інвестиційної стратегії підприємств як учасників фінансового ринку

Джерело: систематизовано автором за [2; 3; 5]

Етап 6. Реалізація інвестиційної стратегії. Головним завданням реалізації вибраної інвестиційної стратегії виступає вибір об'єкту інвестування з конкретизацією учасників фінансового ринку, яким властиві найкращі перспективи розвитку та які можуть забезпечити

найвищу ефективність інвестицій, тому перед прийняттям рішення щодо реалізації інвестиційної стратегії через купівлю цінних паперів необхідно є відповідність інституту-продавця (емітента) певним критеріям інвестиційної привабливості, головним з яких є рівень фінансо-

вої стійкості їх емітента. Очевидним є те, що економічно неефективний і фінансово нестійкий інститут навряд чи зможе належним чином відповідати за своїми зобов'язаннями, які документально закріплені у формі тих чи інших його цінних паперів. Проведення оцінки інвестиційної привабливості цінних паперів різних інститутів-продавців (емітентів) на фінансовому ринку можливе за допомогою низки коефіцієнтів, які характеризують їх фінансову стійкість та економічну ефективність.

Етап 7. Оцінка результатів реалізації інвестиційної стратегії. На нашу думку, цей етап доречно деталізувати за такими двома етапними кроками, як:

- оцінка рівня якості використання інвестиційного потенціалу учасником фінансового ринку;
- оцінка результативності реалізації інвестиційної стратегії.

На етапі оцінки результатів упровадження інвестиційної стратегії повинна здійснюватися оцінка ефективності розміщення інвестиційних ресурсів за об'єктами інвестування, яка передбачає зіставлення: рівня ризику з отриманим прибутком, прогнозованої дохідності за кожним видом інвестицій із фактичною її величиною.

Етап 8. Контроль і моніторинг реалізації інвестиційної стратегії. Контроль реалізації інвестиційної стратегії являє собою оперативне втручання в інвестиційний процес і спрямований на поточне відображення та корегування інвестиційної діяльності підприємства як учасника на фінансовому ринку.

Таким чином, унаслідок даного контролю виявляються відхилення фактичних результатів реалізації інвестиційної стратегії від запланованих та аналізуються причини цих відхилень. Виявлені негативні відхилення за можливості корегуються шляхом прийняття координуючих управлінських рішень або усунення причин їх виникнення. Моніторинг же реалізації інвестиційної стратегії є механізмом постійного спостереження за контрольованими показниками інвестиційної діяльності, визначення розмірів відхилень фактичних результатів від стратегічно визначених і виявлення причин цих відхилень. Саме організація моніторингу реалізації стратегії здійснення інвестиційної діяльності сприяє здійсненню безперервного процесу контролю над основними показниками щодо інвестування, що, своєю чергою, призводить до підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю на фінансовому ринку загалом.

Етап 9. Корегування інвестиційної стратегії. За умов високої мінливості економіко-політичного середовища доцільними можуть бути і зміни в загальній стратегії розвитку підприємства, тому під час зміни стратегії та/або базових її цілей необхідним є внесення змін і до інвестиційної стратегії. До коригування стратегії призводить також зниження рівня інвестиційного потенціалу підприємства. Так, корегування інвестиційної стратегії може передбачати: зміну

алокції фінансових інструментів відповідно до прогнозованої ситуації в економіці; скорочення частки або закриття позиції за окремими емітентами або випусками цінних паперів; конкретизацію переліку корпорацій, в які доцільно вкладати депозити.

Таким чином, процес формування інвестиційної стратегії підприємств на фінансовому ринку складається з багатьох важливих взаємопов'язаних і взаємозалежних етапів, кожен з яких спрямований на певний фінальний результат його інвестиційної діяльності на фінансовому ринку [4; 5].

Для оцінки ефективності інвестиційної стратегії використовують такі критерії:

- узгодженість інвестиційної стратегії фірми із загальною стратегією її економічного розвитку;
- внутрішня збалансованість інвестиційної стратегії;
- узгодженість інвестиційної стратегії із зовнішнім середовищем;
- можливість реалізації інвестиційної стратегії з урахуванням наявного ресурсного потенціалу;
- рівень ризику, пов'язаного з реалізацією інвестиційної стратегії;
- результативність інвестиційної стратегії, яка базується на визначенні економічної ефективності її реалізації.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному

напрямку. Таким чином, проведені дослідження дають змогу зазначити, що вітчизняні підприємства знаходяться в нестабільних економічних умовах та мають потребу в ефективному управлінні своєю інвестиційною діяльністю, тому представлений алгоритм упровадження етапів інвестиційних стратегій підприємств на фінансовому ринку дасть змогу приймати ефективні управлінські рішення, підвищуючи грошові потоки підприємства, та отримувати нові можливості проведення своєї діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бикулов Г.Р. Инструменты разработки формализованной инвестиционной стратегии банка на рынке ценных бумаг : дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.10. Нижний Новгород, 2010. 197 с.
2. Добринина Л.В. Підприємство як учасник фінансового ринку, його інвестиційні стратегії. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2019. Вип. 23.
3. Камінський А.Б. Концептуальні основи розробки інвестиційних стратегій інститутів колективного інвестування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 10. С. 3–8. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2011/3.pdf
4. Квасницька Р.С. Оцінка рівня інвестиційного потенціалу в процесі формування інвестиційної стратегії інститутів-інвесторів на фінансовому ринку. URL: <http://bses.in.ua/journals/2016/7-2016/45.pdf>
5. Шохін Е.І. Короткий курс лекцій з дисципліни «Фінансовий менеджмент». URL: https://studme.com.ua/1854051611434/finansy/investitsionnaya_strategiya_predpriyatiya.htm#85

REFERENCES:

1. Bikulov G.R. Instrumenty razrabotki formalizovannoy investitsionnoy strategii banka na rynke tsennykh bumag : dis. kand. ekon. nauk: spets. 08.00.10 / G.R. Bikulov. – Nizhniy Novgorod, 2010. – 197 s.
2. Dobrynina L.V. Pidpryemstvo jak uchasnyk finansovogho rynku, jogho investitsijni strateghiji // Naukovyj visnyk UzhNU. Serija: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gospodarstvo. – 2019. – Vypusk 23.
3. A.B. Kaminskiy Konceptualjni osnovy rozrobky investitsijnykh strateghij instytutiv kolektyvnogho investuvannja // Investitsiji: praktyka ta dosvid # 10/2011, s. 3–8. URL: http://www.invest-plan.com.ua/pdf/10_2011/3.pdf
4. Kvasnycja R.S. Ocinka rivnja investitsijnogho potencialu v procesi formuvannja investitsijnoji strateghiji instytutiv-investoriv na finansovomu rynku. URL: <http://bses.in.ua/journals/2016/7-2016/45.pdf>
5. E.I. Shokhin Korotkyj kurs lekcij z dyscypliny «Finansovyj menedzhment». URL: https://studme.com.ua/1854051611434/finansy/investitsionnaya_strategiya_predpriyatiya.htm#85